

Janez Trdina Mengšan o Ljubljani

Ljubljana, 20. januarja.

V zapiskih o slovenskem glasloju J. Trdine Mengšana najdemo naslednje vrstice o Ljubljani iz sredine prejšnjega stoletja v domačem mengšanem narečju:

»Iblana je velk mest; ma duš kokr slišem 25 tavent; kdar pa je smaln dan (semanj dan), je pa vse črn, je ldi kokr mravlinov. Skričov je dost, možganov pa preklet mav: iblanske gospé pa gledajo prav prilizen; mislem, da b' nê ne godnale, če b' im vovk kej zavongavu. Po sred mesta teče Iblanca, hodičov' grda voda.

Čerka je več, po so tud prav lpe, da b le te hodičve tretjantê tãv tko ne obkzvale, da more êvovk dobr merkat, de ne pađe: tko gvahko so lamnê odizale. Na prodj dobi se vse, na pvace

Krompir nam je zmrznil

Mraz, ki je tako hitro nastopil, je napravil krompirju precej škodo, ker ljudje niso pričakovali, da bo tako hitro zmrznil. Ker pa je v sedanjem času krompir naš vsakdanji kruh in ga tudi ni toliko, da bi ga lahko zametavali, moramo tem previdnejše postopati z njim.

Krompirjevi gomolji so živa bitja in kot taka zmrznejo oziroma zmrzne stanični sok že pri $-1/2$ stop. C. Ker pa gomolji tudi diha in s tem proizvajajo toploto, vzdrže, če so pravilno shranjeni in na večjem kupu, tudi nekaj stopinj (do 3) mraza. Toplota obdaja kup krompirja kot topla odeja, ki preprečuje dostop mrazu.

Vendar se na to toploto ne smemo zanašati, saj pri količkah večjemu mrazu, ali pri manjši množini krompirja, ki ga navadno imajo gospodinjice, ne zaleže dovolj. Treba je poskrbeti za primerno odevalo: slamo, zaboj, zaključeno, papir, seno, stare odeje itd.

Posebno nevarno je dan ali dva po mrazu, ko so se kleti in drugi nezakurjeni prostori že shladili in je mraz udaril snoter. Tokrat obdržimo primerno toploto v shrambah najlažje na ta način, da prinesemo zvečer in jutraj v shrambo večji lonec vrele vode ali več dobro razbeljenih večjih kamnov. Vrela voda v dobro pokritem in v zaključeno zavitem loncu ohrani precej časa toploto, ki prepreči, da bi živo srebro zdrknilo pod ničlo. Tudi razbeljeni kamni imajo in oddajajo mnogo toplote, le da jih je na navadnem ognjišču težje razgreti.

Če pa se je nesreča že dogodila in nam je krompir zmrznil, moramo pač najprevidnejše postopati, da rešimo, kar se da. Namrznjen ali zmrznjen krompir, če ni toplota padla pregloboko (nad -5 stop. C), prenesemo v drug prostor, kjer je največ $+2$ stop. C. Še bolje pa napravimo, da v shrambi samj dvignemo polahko toploto od $+1$ do $+2$ stop. C. Ogrevanje imajo precej daleč od krompirja, da se ta s strani ne more preveč ogreti. Pri tej toploti pustimo krompir, da se počasi odтая in oživi. Čez 3 ali 4 dni, ko je krompir že popolnoma odтаяjen, prenesemo manjšo množino gomoljev, kolikor jih rabimo približno za 14 dni, v toplejši prostor ($+15$ — $+17$ stop. C), lahko tudi v kuhinjo, če ni pretopla. Tu prične krompir hitreje dihati in se porazbija sladkoba.

Ko gomolje v jeseni spravljamo, vsebujejo navadno 15—17% škroba. Med hranjenjem pa se ta množina škroba zaradi dihanja gomoljev precej zmanjša, tako da ima krompir sedaj sredi januarja približno 10—12% škroba. Pri dihanju se namreč škrob pretvori v sladkor, ki pa se oplini in odhaja.

Če pa krompir zmrzne, se dihanje ne more nadaljevati, zato se sladkor ne spreminja v pline in ne odhaja, marveč ostaja v gomolju in povzroča sladkobo. Ako prenesemo sedaj zmrznjen in polagoma odтаяn krompir na tople mesto, se dihanje obnovi, sladkor porazgubi in krompir je zopet užiten.

To pa se da izvesti le, če krompir ni že preveč zmrznil. Pri takem krompirju bomo težko dosegli zboljšanje, saj čim ga odтаяmo, segnje in izvodi. Porabimo ga lahko le za krmo živalim, vendar ga smemo odтаяti tik pred krmjenjem, ostalega pa pustimo pri -1 stop. C, da ostane zmrznjen in ne zgube.

Napačno je naziranje, da je zmrznjen krompir strupen. Od njega ni še nihče umrl. Res je, da ni tako okusen, ker je zoprost sladak, a ga lahko s pridom uporabimo v pireju.

Mirka Kunčiča, bo v nedeljo, 24. januarja ob 4 popoldne v frančiškanski dvorani ponovno razveselila srca ne samo mladini, temveč tudi odraslim. Ker je mnogo zanimanja za igro, priporočamo, da si preskrbite vstopnice od četrtka dalje v trgovini Šfiligov, Frančiškanska ulica 1.

zelenava, pr šušarskem most' tičo, v voštarijah vin, kosiv, al kej druga; za lamenatom moka, češple pa pred flekajnerje in pa — pod turnam v host, pa so ble enkat velik enej, tud' po groš. (V avtobiografiji pripoveduje Trdina, da je v gimnazij-skih letih hodil poleti z bukvarji v rokah pod Turen (Tivoli) k slovečemu studentu, kateremu so dijaki dajali ime »Hipoprenat«, ki je postala pravo dijaško shajališče, čitališče in zabavišče. Primerilo pa se je tudi včasih, da je prirejal v bližini nje svoje burke poredni »Amor«.)

Tako Janez Trdina o Ljubljani in ljubljanski gospodi v preteklem stoletju. —

Zahtevajte povsod naš list!

V tem času, ko je krompir tako dragocena hrana, moramo z vsimi sredstvi pomagati, da se nam ne pokvari in ne zmrzne. Poskrbimo torej pravočasno za primerno odejo in za ogrevanje.

Zadovoljiva bilanca dela Sadjarskega in vrtnarskega društva Ljubljana I.

Ljubljana, 20. januarja.

Da vlada na področju Ljubljane vedno večje zanimanje za sadjarstvo in vrtnarstvo, dokazuje že dejstvo, da imajo sadjarske podružnice v Ljubljani vedno več članov. Pred kratkim smo poročali o pomembnem delu viške podružnice, ki je s svojim sadjarskim krogom tako rekoč preobrazila velike vrtove, v nedeljo pa je dala bilanco svojega dela še podružnica SVD Ljubljana I. Ta podružnica je lani vpisala v svoje vrste 141 novih članov in jih šteje sedaj 512.

Najvažnejše podružnično delo v prejšnjih letih so bili vsakoletni strokovni poučni tečaji, ki so mnogo pripomogli k razširitvi sadjarskega in vrtnarskega naraščaja. Tudi preteklo leto je podružnica priredila več poučnih predavanj. Podružnica pa je tudi praktično izvrševala svoje poslanstvo. Opravila je za 340 svojih članov škropljenje sad-

Med globoki sneg sredi smrek in jelk v ti-volskem parku so dobri stalni obiskovalci teh mirnih in prijaznih kotičkov na pol steptali, na pol očistili po nekaj metrov zemlje.

Tja romajo tudi sedaj, v najhujšem mrazu, skromni, a iskreni prijatelji narave in njenih prebivalcev — ptice pevke. Prav sedaj so ptički v resnici najbolj potrebni svojih človeških prijateljev, ki so jih vajeni še iz za poletja in jeseni. Ptiki in veverice v Tivoliju pa so menda tudi poleti in jeseni precej razvajeni, da celo takrat, ko jim narava sama nudi dovolj hrane, rajši stikajo okoli svojih pokroviteljev in jim zobljejo iz rok ali celo iz ust. Pozimi pa jim je to nujna potreba, posebno, ako je tako visok sneg, kakor je sedaj.

Toda živimo v dneh, ko je hrana za ljudi racionirana in to se pozna tudi pri ptičkih. Res je, da ni nič več takšne izobilice posebnih slaščic za veverice in ptičke, kakor je bilo včasih in prejšnje zime, toda obudovati je treba iznajdljivost ljubiteljev teh živalic, kako znajo sem in tja poskrbeti za svoje ljubljence kak priboljšek.

Najbolj trpko občutijo »racioniranje« živil pač veverice. Orehi in lešniki so sedaj dragi in še ljudje si jih ne morejo privoščiti. Pa se le dobi

kak starejši gospod ali gospa, ki iz žepa ali torbice privleče kako tako slaščico in jo da »Mukiju« — vse veverice v Tivoliju slišijo na to ime —, pod pogojem seveda, če taka prijazna veverička ne spleza po prijateljevi obleki in sama poišče namenjeno ji slaščico.

So pa tudi ljubitelji živali, ki so že v jeseni računali s to doto sedanje zime in z draginjo orehov in lešnikov ter nalašč kupili nekaj domačega kostanja ter ga shranili in ga sedaj nosijo po malih obrokih v park.

Nekateri gospodje pa hodijo jutraj na trg gledat, če ima kaka branjevka kaj maronijev. Navadno ga kupijo po četrtil kilograma in ga nato nesejo v Tivoli. Drugi so na to mislili zopet tedaj, ko so zorele breskve in marelice in nosijo sedaj vevericam shranjene peske. Te živali imajo zobovje kakor žage in kmalu pregrizejo trdo lupino peske. Tudi bučne peske, žir in tudi želod pridejo prav.

Med ptički v tivolskem parku, kakor po vsem mestu, so najbolj predrzni vrabci, najbolj domači pa ščinkovci.

Vrabci očitno mislijo, da celo tedaj kradejo, kadar jim dobrotna roka potrese živež. Vrabce prileti, pogradi svoj obrok hrane in odleti, ščinkovec pa že popolnoma zaupa človeku, se vsede na roko, se odpočije na rami, ali celo na klo-buku, zraven pa še prijazno gostli. Človeka se ne boji prav nič.

Plašne kakor po navadi so sinice, vendar so v Tivoliju nekako bolj domače kakor drugje. Kljub temu so reve, ker jim vrabci in ščinkovci poberejo najboljše zobanje.

Pozimi je pri nas stalen gost čopasti škri-janec. Medtem ko je njegov brat, poljski škri-janec, ptica selilka, ki se na jesen umakne proti jugu, pride čopasti škri-janec šele na zimo v naša mesta. Pozna ga vsakdo, saj je značilna zanj per-janica na glavi. Ta ptiček je vzor zakonca; ved-no se družita le samec in samica, ki imata za-se nekako določeno cestno okolišje. Ti ptički se preživljajo pozimi prav tako kakor vrabci: od cestnih odpadkov in od tega, kar jim posujejo dobri ljudje.

Kos ima svoje ljubitelje in svoje nasprotnike: nekateri ga ne marajo ter trdijo, da spomladi uničuje gnezda majhnih ptičkov in jim pije jajč-ka, poleti in jeseni si pa rad privoščijo grozde, jagode in nežnega sadja. Še več pa je ljubiteljev tega ptiča zaradi njegovega lepega petja. Ti trdi-jo, da je kos koristen ptič, ker poleti uniči mno-go mrčesa.

Zato dobi kos tudi dandanes v dar kako pi-njolo (uvoženo seme pinije, iglastega drevesa, ki raste na jugu) ali bučno peško, seme sončnice in podobno.

Ganljivo je gledati ljudi, kako skrbno potre-sajo ptičkom ječmena, prosenega pšena, drobtinice od svojega kosčka kruha ali kaj drugega podobnega. Žitno zrno in druga ptičja krma, ki je še na razpolago brez nakaznice, je draga in vendar jo ljudje dajejo ptičkom, čeprav v nekakšni »rac-ioniranici« obliki.

Prav lepo je na primer pogledati stare po-streške pri trimostju, ko prinesejo skrbno zavil kosček polente od svojega kosila in jo drobno — golobom.

Prav tako zasluži pohvalo skrbna gospa v predmestju, ki ni vedela dati ptičkom prav nič drugega, pa jim je pripravila drobtinice zmeč-kanega, a posušenega krompirja. Tudi tega so lačne živalice z veseljem pozobile.

Kljub temu da morajo ljudje dandanes var-čevati z vsako drobtinico in zrnom, vendar si odtrgajo za svoje male ljubljence v naravi, da morejo ti preživeti najhujši čas, to je zimo. Ljud-je najdejo svoje notranje zadovoljstvo, ptički sa-mi bodo pa pokazali svojo hvaležnost spomladi s pesmijo in z uničevanjem mrčesa.

—r—
nabral 10.11.12 točk. Tretji par pa je bil spet iz Berlina Baran-Falck.

Hrvaška nogometna zveza ima za letošnje leto zelo bogat mednarodni nogometni program. Na sporedu ima kar 11 mednarodnih tekem. Tako bodo Hrvatje odigrali zaenkrat tekme z Bolgarijo, Italijo, Romunijo, Slovaško, Madžarsko, Švico. V pogovorih pa so še z nogometnimi zvezami Šved-ske in Danske.

Znani berlinski hokejski klub BSC bo v za-četku prihodnjega meseca gostoval v madžarski prestolnici. BSC bo gostoval 7. in 9. febr., potem ko se bo vračal iz krajske hokejske turnee po Romuniji. V Budimpešti mu bo stal nasproti klub BKE. Kakor poročajo, bodo v Budimpešti nasto-pili v kratkem tudi nemški umetni drsalci.

30. in 31. t. m. bodo Madžari izvedli tudi le-tošnje državno emučarsko prvenstvo. Na sporedu bodo teki, ekoki in tekme v spustu.

Kakor poročajo iz madžarskih športnih kro-gov, letos madžarski nogometaši ne bodo odigrali nobene mednarodne tekme z Nemci. Taki je za-enkrat znano, morda bo do takega srečanja med letom še prišlo.

Prikrojevalni tečaji za krojače, šivilje in čevljarje v Ljubljani

Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino bo priredil za krojače, krojačice in čevljarje v Ljubljani prikrojevalni tečaj, ki bo v prostorih tehnične srednje šole.

Tečaja za krojačice in čevljarje se pričeneta 1. februarja ob 6 popoldne.

Interesenti naj se zglašijo osebno ali vložijo s 4 lirami kolkovane prošnje do 30. januarja t. l. pri Visokem komisariatu v Ljubljani, Erjavčeva cesta 12, kjer dobe tudi vse potrebne informacije.

Iz Dolenje vasi pri Ribnici

Razbojniška tolpa, ki ji načeljuje sloviti krv-nik Tarzan, je doživela pred dnevi nov poraz. Posrečilo se ji je sicer, da je napadla na cesti Auerspergov avtomobil, ki ga je vodil neoborožen šofer, toda »junaki« so morali kmalu bežati in pustiti avtomobil na Rudeževi cesti za Rakitnico. Po stari navadi so tudi ta avtomobil zažgali, nato pa zbežali. Avtomobil so še o pravem času rešili in ga pripeljali v Dolenjo vas. Knez Auers-perg je za zahvalo poklonil doljenjevaškim fantom denarno nagrado.

Športni drobiž

Mestno predstavništvo Breslave je igralo še eno tekmo proti celovškemu zastopstvu, ki pa je bilo tokrat okrepjeno še z dvema Celovčanoma. Zmagali so spet domačini, tokrat s 16:0 (3:0, 9:0, 4:0). Celovčani so tako znova pokazali, da so močnejši v igri na ledu.

Riessersee je preteklo nedeljo zmagal v ho-kejski tekmi nad dunajskim hokejskim moštvom in se s tem plasiral v nadaljnje tekmovalnje za naslov nemškega državnega prvaka. Tekma je končala tesno s 5:4.

Preteklo soboto so v Düsseldorfu odločili, ka-teri nemški par je najboljši na drealkah. Nasto-pilo je precej parov, od katerih pa je komisija pri-sodila spet prvo mesto dosedanjemu državnemu prvaku v pari Strauch-Noack. Par je imel mestno številko 9 in si je priboril 11.10 točk. Drugi par je bil tisti sester Ratzenhofer z Dunaja, ki si je

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

Konec je prišel hitro. Kratek molk je sledil profesorjevim besedam. Končno je spregovoril Arnesson.

»Vi, gospod Vance, pravite, da veste, kdo je Tekal? Čemu potem vsa ta komedija?«

»Ni se nam preveč mudilo... In potem, veste, je bilo treba nekatere stvari pojasniti z vprašanji, ki smo jih zastavili v zvezi s tem... Odličen je tale »Porto«, kaj?«

»Porto?... Da, res je,« Arnesson je s pogledom ošinil kozočarja na mizi.

»Stric, od kdaj že ne pijem vina?« je nato vprašal.

Profesor se je stresel, nekoliko pomislil, potem pa dejal:

»Oprostite mi, Sigurd. Nisem pomislil na to... Vem, da nimaš navade, piti pred kosilom...«

Stopil je k stekleni omari, napolnil nov kozarec in ga postavil pred Arnessona. Kozarec se mu je pri tem nekoliko tresla. Potem je znova nalil še vse ostale kozarce.

Komaj je sedel, ko je Vance že vzkliknil od presenečenja. Na pol je vstal, se z rokami oprl ob rob mize ter se začudeno zadržal v majhno sliko, ki je visela pred njim na steni.

»Zaboga! Kako da nisem tega prej opazil! Nekaj izrednega...!«

Tako nepričakovana in čudna je bila njegova kretnja, da smo se vsi kakor po nekem notranjem nagonu obrnili tja, kamor se je bil zadržal.

»Cellinijevo delo!« je pripomnil dalje. »Nimfa iz Fontainebleau-jal! Čudovita je!«

Markham je bil na tem, da izbruhne svojo jezo nad Vancejem, ker se je v tem dramatičnem trenutku v hipu začel tako silno zanimati za umetnost. Tudi profesor Dillard ga je zbadljivo pogledal in dejal:

»Svojevrsen trenutek ste si zbrali, gospod, za občudovanje umetniških slik.«

»Prosim vas, da mi oprostite. Imate prav. A nisem se mogel premagati.«

»Mimogrede povedano, ta slika je le posnetek tistega umetniškega dela, ki ga imajo v Louvreu,« je pojasnil profesor, kakor da bi hotel popraviti vtis, ki ga je utegnil vzbuditi njegov prejšnji stavek.

Zadržalo se je, da Vance skuša skriti svojo zmedenost, kajti že je prijel za kozarec in ga dvignil k ustnicam.

Trenutek je bil dramatičen. Naši živci

so bili napeti do skrajnosti. Kar ne-hote smo se mi prijel za kozarec in pili.

A tedaj se je zgodilo nekaj, kakor da bi bila udarila strela. Vance je na-glo pogledal preko mize, skočil po-koncu, stopil k oknu, začel gledati skozenj. Kazal nam je hrbet. Takšno vedenje se mi je zazdelo tako čudno, da sem ga nekaj časa kar gledal. Ti-eti hip pa je že zgrmela miza po tleh in z velikim truščem so se razleteli kozarci po knjižnici.

Skočil sem kvišku in za menoj vsi ostali. Stari profesor je tresel na mizo, kakor bi ga bila zadela strela, in ob-ležal na njej brez moči z rokami na-prej. Še vedno ne morem prav doume-li, kar se je tedaj zgodilo. V spominu mi je ostalo samo, kako so vsi okrog mene prebledeli in z očmi spraševali, kaj naj to pomeni. Spominjam se dra-matičnega trenutka in grobne tišine, ki je sledila profesorjevemu padcu, spričo katerega smo vsi ostrmeli in umolknili.

Nenadoma se je zaslišal silen vzklik: »Za božjo voljo!«

Bil je to Arnesson, ki je tako iz-razil svojo osupljenost. Markham je naglo stopil okrog mize ter se sklonil k profesorju.

»Pokličite zdravnika, Arnesson,« je ukazal.

Vance je v hipu skočil od okna ter kar padel v naslonjač.

»Vse zamahe je vzdihnil. »On je pripravil vse za hitro smrt s cianka-lijem, ki ga je zmešal z vinom ter ča-

kal nenadnega učinka. Zgodba o Tekalu je končana.«

Videti je bilo, da Markhamu stvar ne gre v glavo.

»Stulil sem vse od tedaj, ko je umrl Pardee, kakšna je resnica,« je pojas-nil Vance. »A šele snoči, ko sem opazil poskus, zvrtni krivdo za te zločine na Arnessona, sem se o tem trdno pre-pričal.«

»Res, kaj poveste?« se je oglašil Arnesson in se obrnil od telefona, ka-mor je bil prej skočil.

»Da, vprav vas so si izbrali, da plačate kazen za zločine, ki jih niste bili zagrešili. Vas so si od vsega za-četka izbrali za žrtev.«

Arnesson ni kazal tistega presene-čenja, kakor bi ga bili morda priča-kovali.

»Vedel sem, da me profesor sovra-ži,« je dejal, »in da mi je bil tekmeec na polju fizike, ko je čutil, da mu njegove odlične duševne sposobnosti pešajo... A jaz ne bi bil nikdar ver-jel, da bo njegovo sovraštvo doseglo takšno stopnjo, da si bo celo zaželel moje smrti na električnem stolu...«

Vance je vstal in ponudil Arnes-sonu roko.

»Ni se ga bilo treba bati. Rad bi videl le, da mi oprostite, ker sem zad-nje pol ure tako z vami ravnal. Tako sem postopal z vami le iz taktičnih razlogov, razumete?«

Arnesson je žalostno spačil obraz.

»Kaj naj vam vendar oprostim? Vedel sem, da me nimate na sumu.

Zelo dobro sem tudi razumel, da so bile vaše šale, ki ste jih uganjali malo prej, le umetno uprizorjene. Ravnal sem tako, kakor sem pač mogel, da bi vam ustregel. Upam, da nisem sla-bo igral.

»Ne, nikakor ne. Naravnost divno ste igrali.«

»Res?« Arnesson je bil nekaj časa precej zbehan. »Ne razumem pa, po-čemu se je kar takole zastrupil s cian-kalijem, komu je bilo vendar znano, da sem osumljenec jaz?«

»Tega nikdar ne bomo pojasnili,« je odvrnil Vance. »Morda se je bal, da ga bo deklica prepoznala, kdo ve? To so tajne človeškega srca v zadnjem trenutku pred smrtjo.«

Arnesson se ni ganil. Njegove oči pa so se zagledale v Vancejeve, kakor bi na vsak način hotele iz njih kaj razbrati.

»Naj bo kakor hoče,« je dejal sled-njič. »Ne raziskujmo več dalje... Rad bi vam povedal eno samo besedo: Hvala!«

Sklep

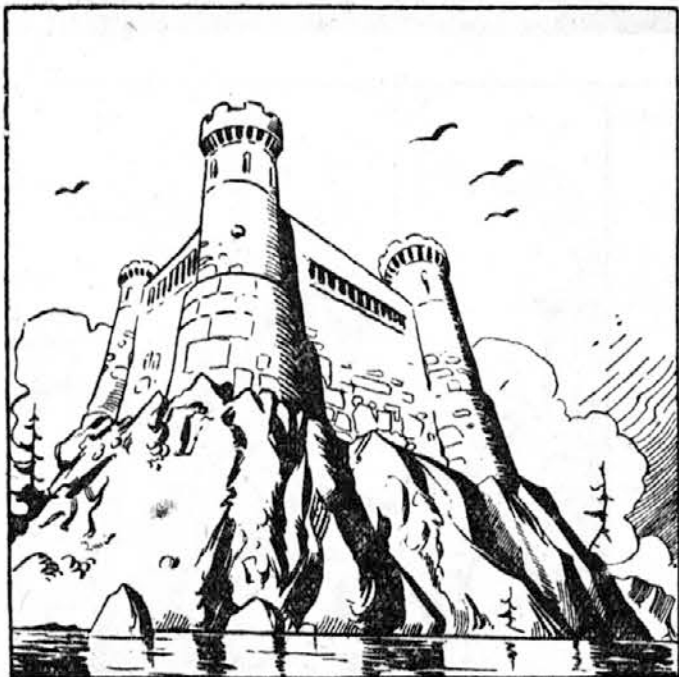
HEATHHOVO VPRAŠANJE

Ko sva že z eno uro v Vancejem zapustila Dillardovo hišo, je vse ka-zalo, da je zgodba o Tekalu res kon-čana. V resnici pa je bila končana le za javnost. Nas je namreč čakalo še zadnje, med vsemi najpretrseljivej-še odkritje, kar jih je bilo pri tej zgodbi, ki se je končala s smrtjo pro-fesorja Dillarda.

ČAROVNIČNA

TOMAŽIČ-BERANEK

43.

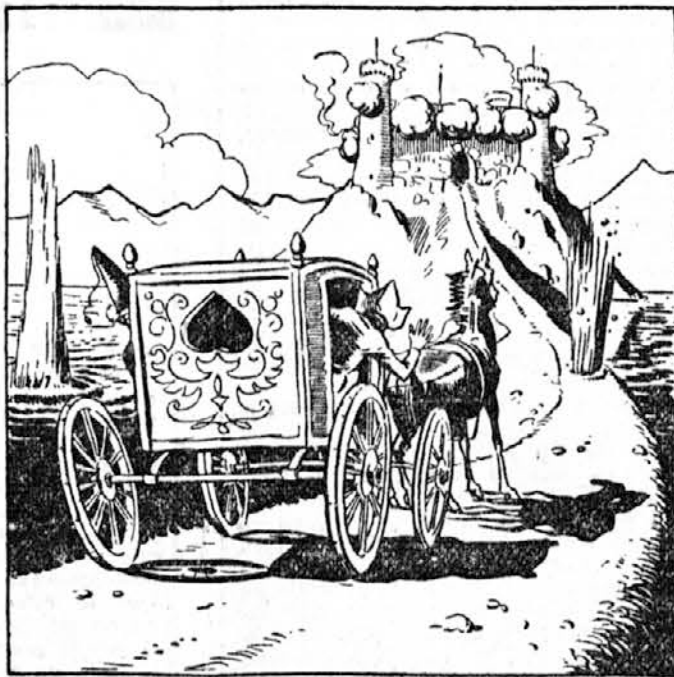
Čarovničina hči je dala grofiču čudovito sekiro, položila glavico čez izkopano jamico in mu velela:

»Odsekaj mi glavo, nato prste in napravi natanko tako kot sem ti rekla!»

Dečko pa se je še obotavljal:

»Kaj pa naj storim potem, če se mi ne posreči? In ostanem ti mrtva?»

»Napravi, kakor sem rekla in ničesar ne pozabi!»

44.

Dečko se je tega dela le stežka lotil. Ko je napravil vse, kakor mu je hčerka naročila, se je na vrhu skale dvignil visok grad s štirimi obrambnimi stolpi ter s strelskimi linami v obzidju; okrog grajske skale pa je ležalo rdeče jezero.

In že je po prelepi beli cesti drdrala čudno lepa kočija; v njej sta se čarovnika peljala na ogled tretjega dela.

Nosorog s Kamnitnika pri škofji Loki

Ljubljana, 20. januarja.

V prvem članku smo kratko poročali o dveh razpravah, ki jih je objavila Akademija znanosti in umetnosti v svoji novi knjigi »Razprave matematično-prirodoslovnega razreda«. Kot tretja razprava je objavljena ona g. Gabrijele Tomažiča pod naslovom »Asociacije borovih gozdov v Sloveniji, II. Acidofilni borovi gozdi«. V to družbo spadajo gozdovi, ki rastejo v Sloveniji na plitvih, neapnovitih in kislih tleh. Razširjeni so zlasti na permokarbonskih pečenjakih in skrilavcih, na diluvialnih in starejših glinah, na starih konglomeratih in prodeh. G. Tomažič je sestavil posebno tabelo, v kateri je razvrščenih 55 popisov in posnetkov iz različnih krajev Golovca, Smednika in od drugod. Iz razprave lahko doznamo, kakšne borove gozdove imamo na raznih gričih Golovca, kakšna druga drevesa lahko uspevajo poleg teh posebnih borovcev, kjer najbolje pod borovci rastejo borovnice in drugo rastlinje. Značilna vrsta mahu je navezana le na acidofilne borove gozdove. Borovci, ki niso navadno zelo gosti, rastejo hitreje in bolj.

Prav zanimiva je naslednja razprava I. Rakovca o »Nosorogu s Kamnitnika pri škofji Loki«. Grič Kamnitnik je zanimiv, kajti ta grič sta lepo ovekovečila naša dva genialna slikarja pok. Grohar in R. Jakopič. Leži približno 4000 m severno oziroma severovzhodno od škofje Loke in se dviga okoli 55 m iznad ravnine Sorškega polja. Ravnina pa ga ne obdaja na vseh straneh, marveč se na severozahodu priključuje nanj gričevje, ki prehaja v strmejšo pobočje Križne gore. Geološko je prvi ta grič raziskal geolog Lipold. V rumeni ali rdečkasti peščeni ilovici se nahaja rjavi železovec in bobovec. Ker je ta ilovica vsebovala dokaj železne rude, so jo v prejšnjem stoletju v precejšnji meri izkoriščali. Nekako sredi prejšnjega stoletja je dobil M. Pirč, ki je upravljal rudokop pri Kamnitniku, v nekem rovu v ilovici več živalskih ostankov. Bili so ti ostanki fragmenti sesalskih zob in kosti. Smatrali so te ostanke za slonove in bobrove kosti. Ko so gradili bohinjsko železnico, je prišel Kamnitnik spet do svoje polne veljave. Tu so takrat lomili konglomerat, ki so ga kot precej odporen kamen uporabljali za obokanje bohinjskega in karavanskega železniškega predora. Takrat med leti 1903 do 1906 je dobil neki delavec v rdečkasti ilovici, ki izpolnjuje številne razpoke v konglomeratu, dva nosorogova zoba. Poleg teh dveh zob so našli še več drugih živalskih ostankov, ki so se najbrž porazgubili. Nadmorska višina najdišča je 360 do 370 m. Bolje

ohranjeni zob predstavlja desni molar spodnje čeljusti. Korenine so sicer odlomljene, popolnoma je pa ohranjena zobna krona. G. Tomažič nato analizira in opisuje ta nosorogov zob z vso znanstveno natančnostjo.

V naslednjem so v knjigi objavljene razprave pok. V. V. Nikitina, ki se nanašajo na razne mineraloške stvari. Zanimiva je razprava o vivianitu iz Nevelj. Pri odkopavanju paleolitskega bivališča v okolici Nevelj pri Kamniku, ki se je vršilo pod vodstvom g. Frana Kosa, so našli v zvezi z mamutovimi kostmi precejšnje količine vivianita v kristalih. Ga. Dolar-Mantuan je k poglavju mineralogija in petrografija objavila dve znanstveni razpravi in to o tonalnih in aplitnih na jugovzhodu pohorskega tonalitega masiva ter o triadnih magmatskih kamninah v Sloveniji. Iz meteorologije je g. Marjan Čadež objavil kratko, zgoščeno razpravo o vplivu turbulence na nastanek in razvoj inverzij ničstopniških izotermij.

Splošno. Nova knjiga je strogo znanstveno delo, ki je v čast Akademiji znanosti in umetnosti.

S štajerskega

V Slovenskih Konjicah je bilo lani 158 porodov, 65 porok in 81 smrti. Nasproti letu 1941 je bilo lani 11 porok in 14 porodov več, smrtnih primerov pa 16 manj, kar je vsekakor zadovoljivo.

V Laškem so pokopali 91 letno vdovo po bivšem dolgoletnem županu Ano Amanovu. Pokojna je bila nad 40 let učiteljica ročnih del.

Šef vrhovnega poveljstva nemške vojske feldmaršal Keitel je poslal v Maribor pismo zahvalo Sp. Štajerski, ki je za božične praznike zbrala 14 vagonov živih in daril za obdarovanje vojakov na bojišču.

V Slovenskih Konjicah je bilo lani 158 porodov, 65 porok in 81 smrti. Nasproti letu 1941 je bilo lani 11 porok in 14 porodov več, smrtnih primerov pa 16 manj, kar je vsekakor zadovoljivo.

Pred deželnim sodiščem v Gradcu se je moral zagovarjati Alojz Schmet iz Ljutomerskega okraja, ker je lani v novembru izvršil več vlomov v Ljutomerskem okraju in v Apaški kotlini. Obsojen je bil na 6 mesecev ječe.

PRESELIL SE JE SNOČI OB 9 MED ANGELČKE NAŠ LJUBLJENI

VASJA

POGREB BO V ČETRTEK, DNE 21. JANUARJA 1943, OB POL 4 POPOLDNE
Z ŽAL, IZ KAPELICE SV. MARIJE.

KDOR BI MU ŽELEL NATROSITI NA GROB CVETJA, NAJ DARUJE ZA SIROMAKE

LJUBLJANA, 20. JANUARJA 1943.

DR. JOŽA BASAJ z RODBINO IN SORODSTVOM

A. DENNERY:

DVE SIROTI

61

Pri vstopu v park so ga pričakovali nad slavo, ki jo je požel eden njegovih kraljevskih častnikov. Ljudstvo, ki je tvorilo špalir na vsej njegovi poti, se je gnetlo naprej, da bi videlo mladega junaka, ki je prihajal iz daljne Amerike, ves v siju slave.

Roger je vstopil v dvorano, kjer sta stali Njuni Velikanstvi, obdani od vseh dostojanstvenikov. Prišel je prav do prestola, pokleknil in izročil tri zastave, ki jih je prinesel s seboj.

»General Washington želi, da izročim te zastave, ki so jih uplenile francoske čete, boreče se za ameriško neodvisnost. Vašemu Velikanstvu kot znak posebnosti spoštljivega prijateljstva do kralja, ki je izkazal svojo pomoč naselnikom, ki so bili doslej podložni Angležem.«

Ludvik XVI. je prevzel zastave in jih med donenjem trombe izročil naprej svojemu komorniku. Nato je vstal in obrnjen k okoli stoječim rekel:

»Zahvaljujem se generalu Washingtonu, da mi je kot posebnega poslanca poslal viteza de Vaudreya, odličnega vojščaka, ki je znal pokazati v bleščetem krival svoje namene, je bil ves na trnih, siju odlike francoskega vojaka vsej neodvisni Ameriki. Hočem, da bi vsi vedeli za moje priznanje in moje veselje, v emer, kamor sta onadva odšla, in pri-

še ravno o pravem času, da je sprejel čestitke kralja Ludvika XVI.

Lahko si je predstavljati, kakšen sprejem so priredili tisti, ki so ostali v palači de Liniersa. Zvesti Picard je bil kar pijan od veselja, ko je izvedel za novico, da je kralj potrdil zakonsko zvezo med vitezom in Henrikom.

XV.

Po veselju, ki se je polastilo zaradi zaroke Henrike z vitezom de Vaudreyem, je Luizo spet popadlo malodušje, in sicer prvič od takrat, ko ji je dobri zdravnik vrnil vid.

Grofica Diana ni vedela, kaj naj bi storila, zato je Henrika sklenila, da bo odkrila vzrok te žalosti.

Nekega večera sta deklici v svoji sobi govorili o Henrikinu poroki. Tedaj je Henrika Luizo pobarala, zakaj noče deliti z njo sreče, toda Luiza je le zmajala z glavo.

Bil je tudi še nekdo drug, ki se je navzlic temu, da se mu je telesno in duhovno stanje močno popravilo, čutil žalostnega. Bil je Peter, ki so ga vsak dan obveščali o stanju slepe deklice in bil silno vesel njenega ozdravljenja.

Nekega dne se je zdravnik znova lotil predmeta, ki ga je bil načel že večkrat: spremembe imena.

»Rekel sem vam, da kralj lahko odobri to spremembo, toda, preden se obrnem na vladarja samega, si hočem biti na jasnem glede tvojega pristanka.«

»Oh, gospod doktor, vi ste že toliko storili zame, in storiti hočete tudi to...!«

»Gotovo. Torej, si za to? Dobro, takoj bom stopil h kralju.«

Na večer Rogerjeve zaroke je zdravnik to veselo novico prinesel Petru.

»Nj. Velikanstvo je dalo svoj pristavek, da boš ti odšel nositi ime tistega, ki te bo posvojil. To je svojeglavi učencak, ki se mi hotel poročiti in je šele sedaj začutil potrebo po sinovski ljubezni. In ta svojevrstnež je dr. Hebert, in od danes naprej se boš ti pisal Peter Hebert!«

Frochardov sin, ki se ni znal zahvaliti niti odgovoriti sprito tolikšne dobrote, je zgrabil svojega dobrotnika za roko in jo obul s poljubi.

Znanstvenik je sklenil predstaviti svojega varovanca v Liniersovi hiši. Ko je grofu povedal neko izmišljeno zgodbo, je prosil, naj o njej ne govori več.

Vsi so z nestrpnostjo pričakovali dneva, ko bodo spoznali tistega mladence, ki Luiza je bila ravnodušna in se ni dala zmotiti od splošne radovednosti.

Toda čim se je znašla pred mladencem in ga slišala govoriti, jo je prevzel silno čustvo. Zazdelo se ji je, da je tega mladence nekoč že slišala.

Zeželela si je, da bi se slovesnost že končala, da bi bila spet sama s Henrikom in z njo obnavljala svoje spomine. Čim sta bili deklici spei sami, je Luiza začela govoriti o Petru, ki je bil vedno dober z njo. Ta misel jo je obšla, ko je slišala glas zdravnikovega varovanca.

»Zdravnik mi je bil obljubil, da bom Petra videla še enkrat. Ti si mi rekla, da je imel ta večer namen, pripraviti mi sre-

čanje z mladencem, da bi se v primeru, če bi mi bil všeč, z njim tudi poročila. Toda jaz bi zopet rada videla tistega, ki me je ljubil, kajti prepričana sem, da me je Peter imel rad, ko nisem bila nič drugega kakor slepa deklica, prisiljena prepevati po cestah, da bi zaslužila denarce za staro Frochardovo.«

Ob tem spominu je deklica planila v jok.

Vrata sobe so se odprla in zdravnik, ki se ni bil odšel, je pogledal v sobo.

»Ne jokajte, Luiza, saj sem vam obljubil, da boste še videli Petra. In svojo besedo bom držal. Lutri pridite s svojo sestro v mojo hišo in ga boste videli. Picard vaju lahko, kakor običajno, spremlja.«

Toda dobri zdravnik je po sporazumu z Rogerjem pripravil novo presenečenje. Slo je za predstavitev gospe D'Ouvelles obema deklicama.

Kdo neki je bila ta gospa D'Ouvelles?

Marijana se je kar dobro znašla na ladji, ki jo je popeljala na Luizjano. Pismo in priporočila, Rogerjeva in stricjeva, so povzročila, da so častniki v vsakem pogledu tepo ravnali z njo. Neke noči je na morju besnel strahovit vihar in ladja je bila v nevarnosti. Pri tej priliki je podala Marijana dokaz za svojo nenavadno pogumnost in je z bodrilnimi besedami mnogo pomagala, da so se pomirile njene nesrečne tovarišice, ki so bile vse iz sebe.

Ljubljana

Obvestila

VI. simfonični koncert letošnje sezone bo imel naslednji spored: 1. Bellini: Norma; 2. Dvořak: 4. simfonija, op. 88; 3. Polić: Preludij; 4. Smetana: Vltava (simfonična pesnitev); 5. Musorgski: Noč na Lisi gori (simfonična pesnitev). Ta koncert bo vodil ravnatelj Mirko Polić, eden naših najbolj znanih in tudi priznanih umetnikov. Spored je zelo pester, zato smo prepričani, da bo ugajal vsem stalnim posetnikom letošnjih simfoničnih koncertov. Za dobro izvedbo pa jamčita simfonični orkester in dirigent. Koncert bo v ponedeljek, dne 23. t. m. ob pol 7 v veliki uniojski dvorani. Vstopnice so že v predprodaji v Knjižarni Glasbene Matice.

Važno opozorilo davkoplačevalcem. Opozarjajo se ponovno vsi davkoplačevalci, da davčni izvrševalci-eksekutorji niso pooblaščenji sprejemati denarja ter ne smejo izdati pobotnic za plačilo raznih davkov in taks. Davkoplačevalci torej v nobenem primeru ne smejo plačevati raznih davščin in taks v roke izvrševalcev. Kdor bo kljub temu izročil denar kakemu davčnemu izvrševalcu, davčna uprava za mesto v Ljubljani takega plačila ne bo priznala. Davkoplačevalci naj se poslužujejo čim več poštnih nakazil oziroma naj plačujejo naravnost pri blagajni davčne uprave, proti pobotnici, ki mora biti opremljena z okroglim žigom.

Čudno, vendarle je tako! »Vihar v kozarcu.« Še vedno ne razumem, kar predstavljati si ne morem... tako poroče marsikdo, ki prebere ta naslov. V nedeljo ob 5 popoldne bo uprizoritev te komedije, ki nam jo je pripravil Rokodelski oder za prijeten odhiti in razvedrilo. Opozarjamo, da si priskrbite vstopnice v predprodaji, da boste gotovo dobili prostor.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 20. januarja ob 17.30: »Veliki mož«. Krstna predstava. Red premierski.

Četrtek, 21. januarja ob 17.30: »Oče«. Red četrtek.

Petek, 22. januarja ob 15: »Gradbenik Solnes«.

Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol.

Sobota, 23. januarja ob 17.30: »Zaljubljena žena«. Red Premierski.

Opera:

Sreda, 20. januarja ob 17: »La Boheme«. Red sreda.

Četrtek, 21. januarja ob 17: »Thais«. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Petek, 22. januarja: zaprto.

Sobota, 23. januarja ob 17: »Beg iz Seraja«. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Nedelja, 24. januarja ob 16: »Traviata«. 100. predstava. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Zanimiv dogodek v Drami. Danes zvečer bo krstna predstava nove komedije, ki jo je napisala dr. Ljuba Prenceur »Veliki mož«. Delo ima tri dejanja, ki se vršijo v Ljubljani. Igra predstavlja satiro na literarno življenje. Igrali bodo: Praznik — Cesar, Praznikova — Starčeva, Nada — Rasbergerjeva, Zorin — Presestnik, Kresnik — Nakrst, Vrhunec — VI. Skrbnišek, Votlina — Peček, Močerad — Košuta, Pivnik — P. Kovič, Volk — Lipah, Lisjak — J. Kovič, Modrijan — Raztresen, Skaza — Bratina, Grajšek — Blaž, Mogočnik — Drenovec, Milka — Sancišina, komisar — Gorinšek, Režiser, Milan Skrbnišek.

G. Puccini »La Boheme«, opera v 4 dejanjih. Osebe: Rudolf — Lipušček, Marcel — Janko, Schannard — Dolničar, Collin — Betetto, Mimi — Vidaličeva, Musette — Polajnarjeva, Benoit — Zupan, Alcindor — Anžlovar, Dirigent D. Zebra, režija in scena C. Debevec, zborovodja Simoniti.

ROKODELSKI ODER

Nedelja, 24. januarja ob 5 popoldne: »Vihar v kozarcu«. Predprodaja vstopnic na dan predstave od 10 do 12 popoldne in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrankova 12-I, desno.

EIAR - Radio Ljubljana

Četrtek, 21. januarja. 7.30 Slovenska glasba — 8 Napoved časa. Poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Komorna glasba — 13 Napoved časa Poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Si-janec. Lahka glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17. Napoved časa. Poročila v italijanski — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Nove plošče Cetra — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Opera na glasbo — 20 Napoved časa Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Giordano: Madame Sans Gene. Opera v treh dejanjih. V odmorih: Predavanje v slovenščini. Zanimivosti v slovenščini — 22.45 Poročila v italijanski.

Angleži v škripcih za živila

Glavno je tudi pri tem vprašanje ladijskega prostora

Pod gornjim naslovom prinaša ugledni madžarski dnevnik »Pester Lloyd« zanimiv članek, v katerem skuša čim bolj razložiti, v kako neprijetnem položaju je danes Anglija glede prehrane svojega številnega prebivalstva. V njem bomo med drugim naslednje:

Preskrba britanskega prebivalstva z življenjskimi potrebščinami povzroča londonski vladi nemalo skrbi. Glavno vprašanje je še vedno vprašanje potrebnega ladijskega prostora. Prizadevajo si, da bi v ta namen dobili na razpolago čim več ladij za prevoz živil, a sprijazniti se morajo pri tem z razmerami, ki niso več takšne, kakor so bile. Uvažajo vsa tista živila, ki jih imajo doma premalo, a pri tem morajo gledati na to, da z njimi zavzamejo čim manj ladijskega prostora. Zato raznih živil ne uvažajo v svežem stanju, pač pa predelana. Tako dovažajo v Anglijo na primer jajca v prahu, posušeno meso, ker sveže preveč obremenijo ladjo. Pravijo tudi, da namerava brazilska vlada sušiti celo kavo, da ladje, natovnjene z njo, ne bi bile preveč obtežene. Najtežje vprašanje, ki ga danes nujno mora reševati Anglija, je vprašanje oskrbe prebivalstva z živili, poleg tega pa je še nešteto drugih vprašanih, ki se ne pojavljajo samo v Angliji, pač pa v vojnem času povsod drugod.

Premajhne ribe — nazaj v morje!

Človek bi mislil, da v otoški deželi, kakršna je Anglija, rib ne more nikdar primanjkovati, zakaj treba je le, da se ribiči vselej v svoje čolne, odrinejo na odprto morje, vržejo mreže in že nalovijo toliko rib, kolikor jih ljudstvo potrebuje. Angleški ribiči prav gotovo ne bi imeli nič proti takšnemu svobodnemu lovu, a lord Woolton, minister za prehrano v Angliji, se ne strinja z vsem, kar bi bilo ribičem všeč. Da ne bi rib preveč iztrebili, je minister Woolton prepovedal prodajati ribe, ki še nimajo predpisane dolžine. Majhne ribice se torej lahko še naprej vselej svojega življenja v morju. Ribiči kar nekam radi poslušajo priporočila ljudstva, da oskrba z ribami ni zadostna. Tudi ministra Wooltona skušajo prepričati, da je res tako, kakor tožijo ljudje, in da je nujno potrebno, loviti ribe v večjih množinah. A srca lorda Wooltona ni mogoče omehčati. Tudi ribe morajo imeti predpisano dolžino, nekako tako, kakor fantje pri naboru, le s to razliko, da so pri fantih dokaj popustljivejši kakor pa pri ribah... Tako se je na primer zgodilo, da v nekem malem prietašišu ribiči niso smeli stvoriti 10 ton rib v enem samem dnevu, to pa zato, ker so bile premajhne oziroma prekratke.

S tem pa vprašanje rib za navadnega zemljana seveda še ni rešeno, zakaj tudi tiste ribe, ki imajo predpisano dolžino, ne pridejo kar tako brez nadaljnjega na mizo vsakega Angleža, čeprav ima morda toliko pod palcem, da bi ribe tudi drago lahko plačal. Nek časnikar piše v svojem poročilu, da vlada tak položaj tudi drugod po podeželskih mestih. Med drugim pravi, da je skoraj pred vsako trgovino, kjer prodajajo ribe, napisan: »Danes nimamo rib!« Če pa človek stopi od zadaj v trgovino, vso stvar takoj razume. Tam naloti na uslužbenca, ki pridno zavija ribe za bolj priljubljene stranke.

Sveža jajca — prava redkost

Morda je angleško ljudstvo dovolj preskrbljeno s posušeni jajci, ali kakor smo prej rekli, z jajci v prahu. Vsaj tako preskrbljeno, kakor bi še nekako odgovarjalo vojnemu razmeram. A sveža jajca so v Angliji postala že prava redkost. To dokazuje med drugim tudi pismo, ki ga je nek Anglež, ki ima svojo kokošjo farmo, poslal nekemu uglednemu angleškemu časopisu. Pismo se

začenja takole: »Poskusite rešiti kokošje farmerje, preden ljudje pozabijo, kakšno je sveže jajce.« Kmet se pritožuje tudi nad tem, da pičo za kokoši danes uporabljajo v najraznovrstnejše druge namene, tako na primer jo dajejo konjem in psom, ki jih imajo ljudje za luksuz, le za kokoši je ni. V primeri z letom 1941. je proizvodnja domačih jajc nazadovala kar za polovico. Vlada pa gleda na to vprašanje z drugimi očmi. Misli si takole: uvoziti moramo ali 50.000 ton suhih jajc, ali pa 2.100.000 ton kokošje piče, da bi kokoši znesle enako število svežih jajc. Spričo takšnih pomislekov kokoši farmerji niso doslej mogli geseči nič.

Prodaja kruha v Angliji sicer še ni omejena, vlada pa se na vso moč prizadeva, da bi ga ljudje čim manj kupovali. Vedno bolj priporočajo ljudem, naj jedo rajši več krompirja, da bi na ta način prihranili moko. In res je poraba krompirja od začetka vojne do danes vsako leto narasla za približno 10 odstotkov. Minister za prehrano je izdal za gostinske obrate posebne brošure z navodili, na kakšne načine vse je mogoče pripravljati jedila s krompirjem. A to še ni vse. Kuharjem in občinstvu, ki je po gostinskih obratih, so skušali na vsak način dopovedati, kakšne življenjske važnosti je krompir kot nadomestek za kruh, saj je krompirja na deželi obilo. Po mizah v gostinskih obratih so se pojavili listki z napisom: »Varčujte s kruhom, ker si boste na ta način rešili življenje!« in podobno. Tega človek skoraj ne more razumeti na prvi mah. Prej bi razumel, da je življenje mogoče rešiti s kruhom. A da človeka kruh spravlja v smirno nevarnost, nak. A kljub temu takšni nasveti, ki jih ljudje lahko berejo po angleških gostinskih obratih, niso tako zelo nerazumljivi, zakaj pomisliti je treba tole: za uvažanje žita je treba imeti na razpolago potrebno število ladij, a te se včasih med poljo na lepem znajdejo na dnu morja. Čim manj ladijskega prostora je na razpolago za potrebe civilnega prebivalstva in čim več za vojne potrebe, tem bolj v Angliji mislijo, da so na varnem.

Nek drug letak kliče lastnikom gostinskih obratov in kuharjem: »Postrezite s krompirjem, zakaj s tem služite domovini!« Vzrok je isti kot v prejšnjem primeru — pomanjkanje trgovskih ladij.

Povabljenca ne smeš pogostiti z racioniranimi živili!

Seveda je v Angliji marsikaj tudi prepovedano, a teh prepovedi ljudje navadno ne jemljejo tako zares, pač pa bolj po domače. Neke odredbe na primer prepoveduje racionirana živila oddajati naprej komu drugemu. Ne smejo jih niti prodati niti podariti. V Angliji na primer ne smeš povabiti prijatelja, ki živi v pomanjkanju, na čaj s evrovim maslom ali margarino. Če to storiš, si se že pregrešil nad predpisi. Nek uradnik je pripovedoval, da je imel nekaj dni v oskrbi nekega Angleža, ki je pri bombni eksploziji dobil hujske poškodbe. Pozneje se je zvedelo, da bi bil tisti uradnik za svoje človekoljubno dejanje kmalu obsojen na šest mesecev zapora.

Ministrstvo za prehrano ima svoje uradništvo, ki ima nalogo, strogo paziti, če se predpisi izpolnjujejo. Strogo se drže paragrafov, ki pa niso vedno dosledni in pametni. Tem državnim uradnikom namreč ni prepovedano igrati istočasno tudi vlog policistov. Tako se zgodi, da so ti uradniki iz ministrstva za prehrano včasih res pravi umetniki v zanki. Sami začno pred njim govoriti, kako je treba sočustvovati s trpečim ljudstvom in mu pomagati. Trговец je prepričan, da ima pred seboj ljudi, ki prav tako čutijo kakor on in jim vse zaupa, tudi kaj takšnega, kar je prepovedano. A tedaj ga že primejo za besedo in mora za svojo odkritosrčnost in človekoljubnost delati pokoro.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

PRIREDIL EDV. TRAVEN

193. Ko je Jospel na Apijsko cesto, je iz gneče in pririvanja na cesti videl zdaj se sto kakor na dlani pred sabo. Objemal ga je strahotni požar, iz katerega je želela silovita vročina.

Tu je srečal senatorja Junija, ki mu je povedal, da gori plemiška četrta in Karine, kjer je bila Vinicijeva hiša, da pa do Zatlberja ogenj še ni mogel predreti. Jospel mu je tudi, da ni bilo dovoljeno gasiti ali kaj reševati ljudje vpijejo, da je bil požar zapovedan.

194. Pri svetlišču boga Marsa, tik pred mestom, so se ljudje pobijali za prostor. Vlomili so v svetišče ter se gnetli celo po večjih grobnicah. Pobegli sužnji in gladijatorji so pretepali in ropali meščane. Sodrga, ki so sestavljali Azijci, Afrikanci, Grki, Tračani, Germani in Briti, je divje in razuzdano razsajala. Sredi te valovite gneče so se bleščale čelade pretorijancev, ki so imeli s pobesnelo sodrgo prave bitke, da bi varovali bežeče meščane.

razložil, ker tudi ni znal. A beseda se je kupcem očal zdela tako imenitna, da nihče ni niti vprašal, kaj pomeni.

Način ravnanja s strankami, kakor trdi omenjeni Danec, pa po vseh vrstah trgovin ne sme biti enak. Odvisno je to od blaga, ki ga trgovec prodaja, dalje od tega, ali so kupovalci preprosti ali gosposki ljudje, od njihove starosti in od spola. Besede, ki jih rabi trgovec, ko govori s stranko, morajo biti na vsak način dobro preračunane na duševnost kupujoče osebe. Kupcu se je treba na vsak način prikupiti, pa četudi je pri tem treba rabiti prostiške izraze, samo da za odjemalca lepo zvone.

Pa še tale primer: V neki trgovini na noben način ni bilo mogoče prodati neke marmelade, čeprav je bila dobra in prav nič pokvarjena. Spet je prihitel na pomoč Wheeler in svetoval trgovcu, naj tako nagovori svojo stranko:

»Gospa, želite morda lonček naše »blagozvočne« marmelade?« Kakor bi se bil odtrgal plaz, pravijo, so začeli drveti skupaj kupci in tako rekoč v trenutku pokupili vso tisto marmelado, ki je prej na noben način ni bilo mogoče spraviti v denar.

Suhe gobe in sveže pomaranče prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču na Bleiweisovi cesti št. 29.

Kupimo vseh vrst snažno pohištvo, pisalne in pogrezljive šivalne stroje, globoke otroške vozičke, gašperčke, štedilnike, gramofon kocke, dobro ohranjene plošče ter druge uporabne predmete. Trgovina »Ogled«, Mestni trg 3, vhod skozi vežo.

Stefan Skledar:

Požar na Krajinu

»Kajle je Dominko skoraj zakril, da so se ljudje pomenljivo spogledali. Zdal se ti tako gode. Daj, pa nam izplačaj naše dele — potem pa lahko igraš in plešeš...«

Ferenc je molčal. V spominu je imel svetopisemsko zgodbo o Jobu in njegovem voljnem trpljenju... Gospod je vzel, Gospod bo tudi povrnil —

Drugo jutro po pogrebu žrtve je prišel Dominko z nekaj občinskimi možmi k mlinarici. Ta je bila s hčerko vsa v črni. O nečem sta se pogovarjali. Otroci pa so tiho sedeli po kotih in poslušali...

»Tukaj nimate več kaj iskati. Kar ven iz te hiše!« je z neizprosним izrazom na obrazu prišel Dominko.

Družina se je silno prestrašila. Najmlajše je v materinem naročju zavekalo.

»Idite k vragu! Tvoj mož nam je storil nedopovedljivo škodo. Ne morem vas več tukaj gledati...«

»No, Dominko, ne kričite tako. Tukaj so otroci,« je dejal eden od občinskih.

»Nekaj časa še ostanite. Potem pa pojdite kam k sorodnikom, se je oglašil drugi.

»Da bi vas... Zato ste cumali za mano, da bi mi komandirali?! Ta hiša je last mlinskih gospodarjev. Zato imam pravico v tej hiši tudi urejati in odločati, kdo bo v njej stanoval!«

Sonce se je nagnilo na poldan.

Vsa krajina je bila prepolna bogate julijske pripeke. Zlateči se križi snopja so po polju čakali človeka, da jih spravi v svoje šrambe in se z njimi obogati.

4

Tedaj je med postčkami tega bogatega polja hodila revna procesija. Bilo je le devet ljudi. Moj Bog, saj je še to preveč! To-liko sirotekov, brezdomecev... Reveži so bili mlinarjevi otroci s svojo materjo. Iskali so si novega doma — brez očeta — — —

»Kam pojdemo?« je skrbelo mater.

Njeni in moževi starši so že zdavnaj pomrli. Kar pa je še sorodnikov, so sami v bedi s kopicami otrok.

Neodločna in plašna je šla z otroki do Lipe. Pred vasio se je ustavila pri ovenčnem znamenju.

»Počakajmo,« se je ozrla na deco. Skušala se je še enkrat spomniti, če bi imela v vasi kakega dobrega znanca, ki bi jih vsaj za nekaj časa sprejel pod streho.

Sedli so na mehko tratico kraj vratnice.

Mlinarica je skrbno razmišljala, h komu naj se poda. A nikogar ni mogla najti v svojih mislih. — Bila je že zelo zmučena. Misli so se ji sprva spreletavale kakor ranjeni golobi nad krajino. Nato je zgubila nad njimi vso oblast. Nenadoma se je stresla. Otroci so se spogledali. V spominu ji je namreč oživila ona »strašna noč. Ne-hote se je domislila tudi plazeče se sence, ki je na večer požara hušnila proti mlinu. Senca je imela na sebi nekaj belega — kakor mesarski predpasnik...

V tem se je s konji mimo pripeljal Maroša. Bil je namenjen na polje po snopje. To se je videlo iz tega, kako je imel napravljen voz. — Ustavil je konje in nekaj časa brez besede zrl na pre-gnance. Nato se je obrnil k svoji ženi, ki je sedela zraven njega.

Pogovorila sta se o vsem: o mlinarju, ki je padel v smrt, ko sta se borila, in o nesrečni družini, ki je brez doma...

Obema se je v srehi rodilo usmiljenje. Sklenila sta vzeti vso družino k sebi.

»Bo že kako,« je mislil Maroša. »Moja šramba je velika. Za mojo družino celo prevelika. Kaj je to: dvoje otrok? A teh je osem — in z materjo devet. Vsi so zdravi. Pomagali mi bodo na polju, ki je široko, in potrebuje mnogo delavnih rok.«

Tako so mlinarjevi našli svoj novi dom.

V zakatno točilnico krpanjovske vasi je vstopil Maroša. Tukaj so skrivaj, da oblast ni znala za to, stočili več vina kot v mnogi krčmi. — Kričanje pijanih ljudi se je v vsej svoji moči razleglo na cesto, ko je kmet odprl vrata. Pivci so se ozrli proti vratom; domačin pa je strahoma premotril prišleca...

»Bog daj zdravje, ljudje!« je Maroša pozdravil.

»Dobrodošel!« je vzkliknil domačin.

»Dobrodošel, dobrodošel —« so kričali opojeni pivci.

Maroša je vedel, da sem vsak dan zahaja vaški mesar Litrop. Zato se je proti svoji navadi podal semkaj, da bi mesarju malo razvezal jezik... Ozrl se je po pivnici. In glej! Ze je koračil proti njemu vinjeni Litrop. V njegovih očeh je bilo videti, da ne sluti Maroševih namenov.

»Ej, Lipljančar! Tvoj prekanjeni nos je pač dobro izvohal vino — se je mesar delal prijaznega.

»Izvohal, to pač! Saj je izvohal celo izhod iz gorečega mlinar-ja pridal čevljar Denša, ki se jima je pridružil.

Mesar se ga je že precej nalezal. Vendar pa je ob omembi požara uprl svoje lokave oči v tla. Bledica mu je dahnila v obraz. Vendar je bilo to le za trenotje.

»Prisedi k nama, Maroša,« je mesar potegnil kmeta za rokav.

»Dobro, prijatelj, prisedej. Hej, Tonč, šefan dobrega!« je hitel Lipljančar. Danes ni hotel skopariti... Sklenil je, da bo do-bro poslušal mesarjeve besede.

»Kako pa kaj tvoj dom, prijatelj?« je mesar vprašujoče pogle-dal kmeta.

»Kako si kaj zadovoljen z gostači?«

»Eh — to bi že lahko vedel, da mlinarjevi niso več moji go-stači. Sorodniki smo si —«

»Kaj? Da bi te...«

»Pozna se ti, da si nevednež v stvarih, ki se v cerkvi slišijo, je govoril Denša. »Vidiš,« se je posmihal, »da je škoda, če človek ne hodi v božjo hišo. Mlinarjeva Minka je vendar Maroševa snaha.«

»Tvoj šefan si jo je vzel?« je odprl usta mesar.

»I, kajpada. Kako pa bi drugače? Minka je ženska, da je kajle?«

»Hm... Ze res.«